

Aantekeningen

Noten bij hoofdstuk 4, Handhaving van de openbare orde

1. Th.A.J. Mulder, *Informatievergaring en handhaving openbare orde*, Nijmegen mei 1988.
2. R.F.W. Paulis, *Informatie-inwinning in het kader van openbare ordehandhaving, verantwoordelijkheden, bevoegdheden, methoden en normering*, Nijmegen 1997.
3. Voor een uitgebreidere weergave zie: persbericht van het OBIV, 30 april 2001; *Activist* 007, speciale uitgave van *Activist* 024, nr 38, april 2001; *Ravage*, nr 6, 27 april 2001.
4. *Kamerstukken TK 1998-1999*, 26269, nrs 4-5, p. 132 (onder 3.8.2-).
5. *Kamerstukken TK 2000-2001*, 25877, nr 14, p. 28.
6. *Kamerstukken TK 2000-2001*, 25877, nr 58, p. 15 en nr 59, pp. 16-17.
7. Nederlands Politie-instituut (NPI), *Eindverslag naar aanleiding van de expertmeeting legitimiteit informatie-inwinning onder verantwoordelijkheid van de burgemeester*, Den Haag maart 1997.
8. *Kamerstukken, TK 1999-2000*, 25232, nr 18.
9. Paulis gebruikt de BVD-termen voor menselijke bronnen, namelijk informanten en agenten. De ministers hebben het over 'gesprekscontacten' en informanten, en daarnaast de politieke undercover.
10. *De tragiek van een geheime dienst. Een onderzoek naar de BVD in Nijmegen* (auteurs en uitgever onbekend), Nijmegen 1990, p. 126.
11. Aanbiedingsbrief: *Kamerstukken, TK 1999-2000*, 25232 en 26227, nr 19
12. Voor een uitgebreid verslag over de oprichting van het CICI: Louis Sévèke en Erik Timmerman, 'Speuren naar milieuactivisten', in: *Ravage*, 4 februari 2000. Verkort: Louis Sévèke en Eveline Lubbers, 'De milieu-BVD weet je te vinden', in: *Vrij Nederland*, 5 februari 2000.

13. Jan Terpstra en Lucas van Heel, *Grootschalig politie-optreden, maatschappelijk verzet en geweldsvermijding*, IPIT, Enschede december 2000.
14. Ibidem pp. 42-43.
15. Ibidem pp. 50-60.
16. Persbericht van het OBIV, 13 december 1999.
17. Ibidem pp. 93-94.
18. Gegevens ontleend aan de jaarverslagen van het CIV over de seizoenen 1995-1996, 1996-1-997, 1997-1998, 1998-1999 en 1999-200-0.
19. Precieze gegevens: 1995-1996: 1550, 1996-1997: 1614, 1997-199-8: 1295, 1998-1999: 1546 en 1999-2000: 1550.

Noten bij hoofdstuk 5, Actievoerders en ballonblazers

1. *Operatie Homerus: Spioneren voor de BVD*, Onderzoeksburo Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (OBIV), Papieren Tijger 1998.
2. 'De dierenrechtenpraatgroep van de BVD', OBIV. In: *Ravage*, nr 6, 27 april 2001.
3. Zie ook: *de Volkskrant* (9 november 1996) 'BVD gaf student 300 gulden per maand voor infiltratie' en *Ravage* (1 november 1996) 'Ik wil mensen recht in het gezicht kunnen zien', OBIV.

Noten bij hoofdstuk 7, Inlichtingen zonder grenzen

1. J.F.M. Pouw, *Naar een Europees binnenlands veiligheidsbeleid?* Europese samenwerking en de autonomie van nationale veiligheidsdiensten, Clingendael mei 1995.
2. De Raad (Justitie en Binnenlandse Zaken), *Terrorismebestrijding — operationele samenwerking*, document 5372/94 JAI 3 ENFOPOL 32 CONFIDENTIEL, Brussel 23 februari 1994.
3. TK 79 79-4752, 23 mei 1995.
4. Zie voor meer over Echelon: *Dossier cryptografie, regelgeving: aftappen versus privacy*, Buro Jansen & Janssen, Amsterdam april 2000.
5. B. de Graaff en C. Wiebes, *Villa Maarheeze, De geschiedenis van de inlichtingendienst buitenland*, SDU Den Haag 1998.

6. John van den Heuvel en Martijn Koolhoven, 'Actie BVD voor feest Beatrix', in: *De Telegraaf*, 24 januari 1998.
7. Martijn Koolhoven, 'Gezochte terrorist houdt zich schuil in Limburg', in: *De Telegraaf*, 10 oktober 1996.

Noten bij hoofdstuk 8,

Economische spionage in het buitenland

1. Bronnen: 'Stilleggen bedrijf geëist voor illegale wapenhandel', ANP, 23 februari 2001; 'Eis sluiting na leveren wapens aan Pakistan', *Het Parool*, 23 februari 2001; 'Financiële inlichtingen voor SFOR', *Flex*, december 2000/januari 2001.
2. Bronnen: *de Volkskrant*, 31 juli, 1, 2 en 5 augustus 2000; *Het Parool*, 1 augustus 2000; *Automatiseringsgids*, 4 augustus 2000.
3. Bronnen: *De Telegraaf*, 3 juni 2000; *Vragen Tweede Kamer*, vergaderjaar 1999-2000 nr 1451; Nationale Ombudsman, Rapport 2000/076; *The Independent*, 7 september 2001.

Literatuuroverzicht

G. Aalders en C. Hilbrink, *De affaire Sanders, spionage en intriges in herrijzend Nederland*, Den Haag 1996.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, *Jaarverslagen 1991-2000*.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, *De democratische rechtsorde en islamitisch onderwijs*, februari 2002.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, *Terrorisme aan het begin van de 21e eeuw; dreigingsbeeld en positionering BVD*, april 2001.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, *De politieke islam in Nederland*, mei 1998.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, *Samen werken aan veiligheid*, eindrapport project Hermandad, september 1997.

Binnenlandse Veiligheidsdienst, *Een beetje integer kan niet*, april 1996.

M. Cools, A.B. Hoogenboom, *Kwetsbare kennis: over bedrijfseconomische spionage en informatiebeveiliging*, Alphen aan den Rijn 1996.

D. Engelen, *Geschiedenis van de Binnenlandse Veiligheidsdienst*, Den Haag 1995.

D. Engelen, *Inlichtingendienst Buitenland*, Den Haag 1996 (PIVOT-rapport 30).

D. Engelen, *De militaire inlichtingendiensten*, Den Haag 1999 (PIVOT-rapport 61).

Enquêtecommissie Opsporingsmethoden, *Inzake Opsporing*, 1996.

C.J.F. Fijnaut en N.H.E. van Helten, 'De bovenbouw van het reguliere politieapparaat: het KLPD, de KMAR en de BVD', in *Politie, Studies over haar werking en organisatie*, Alphen aan de Rijn 1999

B. de Graaff, C. Wiebes, *Villa Maarheeze — De geschiedenis van de inlichtingendienst buitenland*, Den Haag 1998.

Jansen & Janssen i.s.m. Papieren Tijger, *Luisterrijk, een gids over afluisteren*, Amsterdam 1999.

F.A.C. Kluiters, *De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten*, Den Haag.

F.A.C. Kluiters, *De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten*, Supplement, Den Haag 1995.

P. Koedijk, J. Linssen en D. Engelen (red.), *Verspieters voor het vaderland — Nederlandse spionage voor, tijdens en na de Koude Oorlog*, Den Haag 1996.

W.J. Nijkerk, *De BVD en de georganiseerde misdaad*, Amsterdam 1995.

Onderzoeksbureau Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (OBIV), *Operatie Homerus, Spioneren voor de BVD*, Breda 1998.

Raad voor Cultuur, *Bewaard voor d eeuwigheid? Toetsing bewerking archief van de Binnenlandse Veiligheidsdienst*, Den Haag 1999.

Lijst van categorie n te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden van de BVD en zijn voorgangers, versie 4.

De Rode Oortjes, *Wie niet weg is gezien, de marechaussee bespioneert anti-militaristen*, Amsterdam 1993.

Tijdelijke commissie evaluatie opsporingsmethoden, *Rapport Opsporing in Uitvoering*, 1999.

Tweede Kamer nr. 25877, *Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (wetsontwerp)*.

Tweede Kamer nr. 27591, *Grootschalig afluisteren van moderne telecommunicatiesystemen*.

De Tragiek van een geheime dienst, een onderzoek naar de BVD in Nijmegen, Nijmegen 1990.

G. de Valk, *De BVD en inlichtingenrapportages*, Nijmegen 1996.

Geraadpleegde literatuur bij hoofdstuk 8, Economische spionage in het buitenland

Andersson, Elffers, Felix bv, *Een nieuwe BVD*, Den Haag 1990 (onderzoeksrapport verkregen op grond van de wob, welwillend ter beschikking gesteld door G. de Valk).

Besluit organisatorische inrichting BVD 1996, 1998, 1999.
Binnenlandse Veiligheidsdienst, *Jaarverslagen 1991-2000*.

M. Cools, A.B. Hoogenboom, *Kwetsbare kennis: over bedrijfs-economische spionage en informatiebeveiliging*.
Alphen aan den Rijn 1996.

D. Engelen, *Geschiedenis van de Binnenlandse Veiligheidsdienst*, Den Haag 1995.

D. Engelen, *Inlichtingendienst Buitenland*, Den Haag 1996 (PIVOT-rapport 30).

D. Engelen, *De militaire inlichtingendiensten*, Den Haag 1999 (PIVOT-rapport 61).

B. de Graaff, C. Wiebes, *Villa Maarheeze, De geschiedenis van de inlichtingendienst buitenland*, Den Haag 1998.

Jansen & Janssen i.s.m. Papieren Tijger, *Luisterrijk, Een gids over afluisteren*, Amsterdam 1999.

F.A.C. Kluiters, *De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten*,. Den Haag.

F.A.C. Kluiters, *De Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten*, Supplement, Den Haag 1995.

P. Koedijk, J. Linssen en D. Engelen (red.), *Verspieters voor het vaderland, Nederlandse spionage voor, tijdens en na de Koude Oorlog*, Den Haag 1996.

Raad voor Cultuur, *Bewaard voor d eeuwigheid? Toetsing bewerking archief van de Binnenlandse Veiligheidsdienst*, Den Haag 1999.

Lijst van categorie n te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden van de BVD en zijn voorgangers, versie 4 maart 1997.

T. J. Meeus, 'Een nette jongen in de hallen van de macht, bvd-hoofd Sybrand van Hulst bezorgt dienst ruimere taak' *NRC-Handelsblad* 11 juni 2001.

E. Schmidt-Eenboom, J. Angerer, *Die schmutzigen Gesch fte der Wirtschaftsspionel*, Düsseldorf 1996.

J. Slats, 'Onze (bvd-)man in Singapore: mr. A. Kievits', *Vrij Nederland*, 22 juni 1996.

J. Slats, 'Nederland te klein voor de bvd, Spionnen zonder grenzen', *Vrij Nederland*, 26 mei 2001.

Tweede Kamer nr. 25877, *Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten* (wetsontwerp).

Tweede Kamer nr. 27591, *Grootschalig afluisteren van moderne telecommunicatiesystemen*.

G. de Valk, *De BVD en inlichtingenrapportages*, Nijmegen 1996.

G. de Valk, *Quality of Dutch Intelligence Reports* (ongepubliceerd manuscript, welwillend ter beschikking gesteld door de auteur).

Vast Comité van toezicht op de inlichtingendiensten, *Activiteitenverslag 1998*, Brussel 1998.